

*

Влодку! Я мистець, мав добрий голос – ще нині співаю апостола в діапазоні октави (по-православному) – а що я не пустився на професійний шлях – був вже після 30-ки, не мав грошей (Ти був стипендіантом)¹ і так залишився аматором.

Ціню Твою приязнь до людей.

Також подивляю твого друга п. Івана Гречка². В кожному числі “Патріархату”³ прочитую його цікаві, із журналістичним хистом і знанням теми написані статті. Він жив під радами, скінчив їхні школи – а думає по-європейськи.

На цьому кінчу.

Сердечно Тебе здоровлю! Богдан з родиною.

Привіт твоїм рідним!

Івано-Франківська область, м. Надвірна. Музей історії Надвірнянщини. – Мистецький архів В.Луціва. – Папка № 3. Листування з бандуристами, диригентами, співаками. – Оригінал листа – на друкарській машинці, останні три рядки та підпис автора – синя кулькова ручка. – Два аркуші.

1. Дутчак В. Співак-бандурист Володимир Луців / В. Дутчак // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – Вип. IV. – С. 37–46.
2. Дутчак В. Мистецтво бандуристів українського зарубіжжя / В. Дутчак // Українознавчі студії. – 2/2000. – Івано-Франківськ : Плай, 2000 – С. 283–293.
3. Дутчак В. Інтерв'ю В. Дутчак з В. Луцівим // Приватний архів В. Дутчак. – 30 серпня 2001. – Аудіозапис.
4. Луців В. Від Бистриці до Темзи : спогади, документи, публікації, листи / В. Луців. – Львів : Дивосвіт, 1999. – 608 с.

Автор публікації вводить в наукове звернення переписку відомого українського співака і бандуриста з Великої Британії Володимира Луціва. Серед його адресатів на протязі багатьох років були і залишаються відомі художники-бандуристи – виконавці, дирижери, які залишили в листах об'єктивні дані і суб'єктивні враження про стан розвитку бандурного мистецтва української зарубіжжя.

Ключеві слова: Володимир Луців, епістолярій, українська діаспора, художественна життя, бандурне мистецтво.

The author of publication enters correspondence of the known Ukrainian singer and bandura-player from Great Britain Volodymyr Luciv in a scientific appeal. Among his addressees during many years were and there are the known artists-bandura-players – performers, bandleaders which left in letters the objective information and subjective impressions about development of bandura art of Ukrainian foreignness status.

Key words: Vladimir Luciv, epistolary, Ukrainian diaspora, artistic life, bandura art.

УДК 314.743:78.071.2:82.155

ББК 85.313 (4 Укр)

Ганна Карась

НЕВІДОМІ ЛИСТИ МИХАЙЛА ГОЛИНСЬКОГО ДО ВАСИЛЯ БЕЗКОРОВАЙНОГО

Уперше публікуються десять оригінальних листів відомого українського співака Михайла Голинського (Канада) до відомого композитора та диригента Василя Безкоровайного (США) із фондів Тернопільського обласного краєзнавчого музею. Листи мають культурологічну цінність, оскільки допомагають глибшому пізнанню музичної культури української еміграції.

Ключові слова: Михайло Голинський, Василь Безкоровайний, листи, архів, музична культура, концерти, діаспора.

¹ Стипендію В.Луців отримав на навчання в Італії.

² Іван Гречко (н.1929) – шкільний товариш В.Луціва, культурно-громадський діяч, голова Клубу греко-католицької інтелігенції м. Львів, співробітник журналів “Патріархат” (США), “Гуцульщина” (Канада).

³ “Патріархат” – журнал Всесвітньої Української Патріархальної Федерації та Українського Патріархального Товариства в США.

Життя і творчість українського композитора, диригента, піаніста Василя Безкоровайного (12.01.1880, Тернопіль – 05.03.1966, Боффало, США) останнім часом привертають увагу музикознавців та бібліографів [1], упорядників творчості [2] і виконавців [3]. Здобувши освіту в консерваторії Галицького Музичного Товариства у Львові (1907 р., клас А.Солтиса, С.Нев'ядомського), він працював диригентом Львівського “Бояна”, згодом гімназійним учителем у Тарнуві (Польща, 1910–1911), Станіславові (нині – Івано-Франківськ, 1911–1913), де був одночасно педагогом музичної школи, гімназії і диригентом хору “Боян”. З 1914 р. – у Тернополі (гімназійний учитель, диригент хору “Боян”). У 1919 р. В.Безкоровайний був арештований польською владою за національно-спрямовану діяльність і ув'язнений у Стшалкові поблизу Каліша. Повернувшись до Тернополя, організував у 1928 р. філію Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка, у 1929 р. – у Золочеві. Після звільнення з посади (1935) В.Безкоровайний знову в Тернополі, де виступав як піаніст-акомпаніатор із хорами на Шевченківських концертах, вечорах, присвячених М.Лисенкові, М.Леонтовичу, І.Франкові, Лесі Українці та ін. У 1938 р., переїхавши до Львова, він був прийнятий до СУПРОМу¹ і під час німецької окупації керував церковним хором. У 1944–1949 рр. митець жив і працював в Австрії (м. Габльонц), куди емігрував з театром В.Блавацького. Там він організував український церковний хор, брав участь у концертному житті. У 1949 році В.Безкоровайний емігрував до США – у Боффало керував мішаним хором Українського Конгресового Комітету, був членом Українського Музичного Інституту Америки (УМІА), давав уроки гри на фортепіано, акомпанував на концертах, продовжував писати музику, вів активне музично-громадське життя.

Перші свої музичні опуси В.Безкоровайний творить ще в студентські роки. Це – твори для скрипки й цитри. Помандрувавши Європою і збагативши свої музичні знання, він віддається композиції. Творчий доробок композитора великий (понад 350 творів) і охоплює багато жанрів: твори для симфонічного оркестру – “Українська різдвяна увертюра” (1956 р., виконана симфонічним оркестром м. Боффало), фортепіанні п'єси, твори для скрипки, цитри, віолончелі з фортепіано, солоспіви та хорові твори, дитяча опера, водевіль, колядки, танці, обробки народних пісень, музика до театральних вистав. Багато з них виконувалися в зарубіжжі (з 1950-х рр.). В Україні вони зазвучали в час незалежності.

Архів В.Безкоровайного (майже 400 одиниць збереження) Тернопільському обласному краєзнавчому музеєві передала дочка композитора Неоніла Безкоровайна-Стецьків 29 березня 1993 р. Він був ретельно опрацьований, описаний працівниками музею і став доступним для дослідників музичної культури. Характеристика фонду здійснена в публікаціях Я.Гайдукевич [4] та Г.Карась [5]. Значну частину архіву складають програми різноманітних концертів в Україні, Австрії, США, Канаді, у яких митець брав участь або виконувалися його твори. Вони охоплюють тривалий термін (1939–1984) і засвідчують інтенсивне й різноманітне концертне життя української діаспори під проводом громадських організацій, активну роль у них В.Безкоровайного. У фонді наявні ксерокопії газетних і журнальних статей у пресі США, Канади й Польщі про В.Безкоровайного та його твори. Найбільшу й найціннішу частину фонду складають музичні твори композитора (біля 200).

Увагу привертає епістолярна частина фонду митця, яка складає понад сотню листів і охоплює переважно перші повоєнні еміграційні десятиліття. Серед кореспондентів – видатний оперний співак М.Голинський, співак Й.Гошуляк (Канада), драматург Л.Полтава, піаністи Р.Савицький, Т.Богданська (США), Л.Жук, О.Бризгун-Соколик (Канада), композитор Я.Барнич (США), диригенти о. А.Двораківський, Р.Ставничий (США), о. Жолкевич (жіночий хор “Арфа” у Торонто), диригент і піаністка О.Тарнавська (Австралія), віолончелістка З.Полевська та скрипаль Є.Цегельський (США), видавець І.Тиктор (Вінніпег, Канада), суддя М.Стечишин (Канада) та багато інших. Значною є колекція світлин. Окрім родинних фотографій, цінними є ті, що засвідчують концертне життя митця, зокрема, групове фото зі Свята незалежності України

---

¹ СУПРОМ – Союз Українських Професійних Музик у Львові (1934–1939), спілка музикантів Галичини, що ставила своїм завданням утвердження високих професійних засад творчості, виконавства й музикознавства.

(Боффало, 1956 р., справа – оперний співак Михайло Голинський з хором “Боян”, попереду хору – диригент Роман Ставничий)¹.

Вісім вибраних листів різних осіб до В.Безкоровайного із цього фонду були опубліковані вперше Ярославом Гайдукевич [4]. Три листи Михайла Голинського із цієї публікації (у нашій нумерації це № 2, 7, 8) цитовані не зовсім точно, без коментарів.

Зважаючи на те, що у фонді музею наявні десять оригінальних листів М.Голинського, які є взірцем найвишуканішого епістолярного стилю і являють собою культурологічну цінність, ми публікуємо їх уперше й подаємо хронологічно, повністю зберігаючи всі особливості тексту, пунктуацію без редакторського втручання. Усі підкреслення авторські. Тільки до одного листа від 2 березня 1954 р. зберігся конверт, до всіх інших вони відсутні.

Листування, представлене у публікації, охоплює період від 13 березня 1950 року до 18 березня 1954 року. Це перші роки життя композитора в США. Зважаючи на інші документи в архіві композитора, можемо стверджувати, що контакти цих двох особистостей продовжувалися й далі означеного в листах терміну, і можливим було подальше листування.

Видатний український оперний і концертно-камерний співак (героїчний тенор) Михайло Теодорович Голинський (02.01.1890, с. Вербівці, тепер Городенківського району Івано-Франківської обл. – 01.12.1973, м. Едмонтон, Канада), що володів великим голосом широкого діапазону красивого тембру, співав на багатьох оперних сценах України, Росії, Європи. Вокалу він навчався приватно в професора Львівської консерваторії Чеслава Заремби. Після розпаду Австро-Угорської імперії (1918) М.Голинський зголосився до УГА. Як особистий секретар отамана П.Бубели він працював у секретаріаті військових справ у Львові, Тернополі, Станіславові, потім у Вінниці та Кам'янці-Подільському. Саме в цей час знайомиться з композитором В.Безкоровайним.

Після поразки українських визвольних змагань М.Голинський повернувся до Львова. У 1920–1924 рр. він удосконалював вокальну майстерність під орудою професора Едоардо Гарбіні в Мілані (Італія). Концертні гастролі Голинського у Франкштаті на Моравії (1923.) і виступи його на Шевченківських концертах у Відні й Празі (1924.) принесли співакові європейське визнання. Після навчання М.Голинський повернувся до Львова, де 29 червня 1925 р. з великим успіхом дебютував у партії Каніо в опері “Паяци” Р.Леонкавалло. Після цього співак одержав запрошення на виступи до Поморської опери (об'єднання театрів м. Торунь, м. Бидгощ, м. Грудзьонц), де виконував головні ролі в операх “Галька” С.Монюшка, “Кармен” Ж.Бізе, “Тоска” Дж.Пучіні, “Аїда” Дж.Верді. М.Голинський співав на багатьох оперних сценах. У 1925–1926, 1933–1934 рр. він – соліст Великого театру у Варшаві, у 1926–1927 рр. – Одеської, 1928–1930 рр. – Київської та Харківської опер. З великим успіхом М.Голинський гастролював на оперних сценах Києва, Харкова, Москви (Великий театр, 1929 р., де вперше за всю історію цього театру співав українською мовою партію Радамеса в опері “Аїда” Дж.Верді), Ленінграда, Тбілісі (тут також співав українською мовою партію Каварадоссі в опері “Тоска” Дж.Пучіні, 1930 р.). У 1930–1938 рр. співак епізодично виступав на сцені Львівської опери, гастролював у Варшаві, Берліні, Кракові, Познані, співав разом з видатними виконавцями М.Литвиненко-Вольгемут, М.Сокіл, І.Паторжинським. З його ініціативи в Харкові вперше було поставлено оперу “Купало” А.Вахнянина (1929).

У 1938 р. він виїхав у концертне турне до США та Канади, де й залишився до кінця життя. Проживав митець у Торонто, де за творчі успіхи одержав золотий ключ від міста, пізніше – в Едмонтоні. У Канаді М.Голинський виступав уже як концертний співак, брав участь у фестивалях української музики в Канаді (Торонто, Едмонтон), був активним членом Літературно-Мистецького Клубу (пізніше – Культурно-мистецького товариства) Козуб, заснованого в 1955 р. у Торонто². М.Голинський часто головував на вечорах товариства, а в 1959–1961 рр. очолював його. Саме М.Голинський запрошував на зустрічі діячів української культури, у тому числі П.Маценка, В.Ревуцького, Й.Гірняка та ін. Митець залишив мемуари, які двічі перевидувалися в Україні [6].

¹ Тернопільський обласний краєзнавчий музей (далі – ТОКМ), ф. НД, спр. 17839.

² Детальніше про тридцятип'ятирічну історію товариства див.: 300 вечорів “Козуба”: Альманах до 35-ліття діяльності культурно-мистецького товариства “Козуб”. Хроніка – статті – спомини – фотографії / Матеріали зібрав, упорядкував і зредагував Михайло Гава. – Торонто : Видання культурно-мистецького товариства “Козуб”, 1991. – 201 с.

Про інтенсивну діяльність М.Голинського в зарубіжжі свідчать його листи, які він пише лаконічно, посилаючись на зайнятість, а також неповний перелік його концертних виступів в окреслений період. Митець звертається з великою повагою до В.Безкоровайного: “Високоповажний і Дорогий Пане Професоре!”, а підписується як “щировідданий люблячий Вас Михайло Голинський”, не забуває передати привітання дружині та родині композитора. Основна тема листів – концертна діяльність М.Голинського в Канаді та США, потреба в оновленні репертуару, у т. ч. за рахунок творів В.Безкоровайного. Співак просить надіслати йому окремі солоспіви (лист від 13 березня 1950 р.), які планував виконати на концертах за участю композитора в ролі акомпаніатора. У листі від 15 лютого 1952 р. він веде мову про підготовку видавцем Іваном Тиктором¹ запису його альбому грамплатівок із двадцяти творів. Із цією метою необхідно здійснити оркестрування чотирьох творів, яке співак просить виконати В.Безкоровайного. З листа від 7 березня 1952 р. довідуємося, що композитор не тільки відгукнувся на прохання, але вже за два тижні зоркестрував два твори. М.Голинський запевнює, що якби видавець не виконав своїх зобов’язань, то він особисто розрахується за виконану роботу².

Слід підкреслити, що В.Безкоровайний дуже уважно ставився до всіх прохань – написати, надіслати чи переписати музичні твори, виступити в ролі акомпаніатора, рецензента, аранжувальника й не відмовляв тим, хто до нього звертався. Свідченням є наявне у фонді обширне листування з різними особами та діячами.

М.Голинський вимогливо ставився до власних виступів і для забезпечення їх високого професійного рівня вимагав від організаторів концертів виконання певних умов. Так, на Шевченківському вечорі в Боффало в 1952 році, де він мав виконати “Думи мої” В.Безкоровайного й “Минули літа молодії” О.Нижанківського, що написані в супроводі віолончелі та фортепіано, мав бути обов’язково забезпечений саме такий супровід. Співак категорично заявляє: “Якщо в Боффало нема челиста, в такому разі я їх співати не буду!” (лист від 7 березня 1952 р.). У листі від 6 грудня 1953 р. М.Голинський пише: “Я цікавий, яка то сала, де відбудеться концерт, як завелика, чи акустична і чи має порядний фортеп’ян?”, і ще – “пісні прошу вмістити десь в добромu місці!”, тобто, щоб вони прозвучали в кульмінаційних точках концерту.

Готуючись до свята “Закарпатських Січовиків” у 1954 році в Торонто, М.Голинський планує виконати дует В.Безкоровайного “Чому з Тобою ми не хвили”, ноти якого його партнерка Стефанія Федчук отримала з Європи (лист від 21 лютого 1954 р.). Співак звертається до В.Безкоровайного висловити “свої зауваги відносно інтерпретації”, що свідчить про велику повагу до композитора. У наступному листі за 2 березня 1954 р. він запрошує В.Безкоровайного як гостя взяти участь у концертах у Канаді, адже “живемо на чужині і не часто маємо приємність бути витаними давними нашими знайомими і приятелями”. Оскільки це не було зреалізовано, пізніше (лист від 7 березня 1954 р.) народжується ідея здійснити авторський концерт В.Безкоровайного в Канаді. Для його підготовки композитор надсилає список своїх творів для виконання (лист від 18 березня 1954 р.). У цьому останньому з наявних у колекції листів М.Голинський повідомляє про свою зустріч з Василем Авраменком, який, готуючи історичний фільм, хоче знімати його за участю співака.

З листа від 21 лютого 1952 р. також довідуємося, що в США (зокрема, у Рочестері) записи М.Голинського звучали по радіо.

Листи передають особливості емігрантських відносин – не тільки щирі й добрі людські взаємини, але й заздрість окремих осіб, недооцінку громадськістю видатних особистостей.

¹ Тиктор Іван (06.07.1896, м. Красне на Львівщині – 12.08.1982, США) – відомий львівський книговидавець і підприємець. 1922 р. став пайовиком та адміністратором видавничої спілки “Новий час”, акції якої викупив 1934 р. і яка стала з того часу його власною. Називалася вона “Концерн української преси”. Успіхи мав величезні, й у видавничій справі “ніхто з галицьких книговидавців не піднявся вище” (Р.Горак). У 1943 р. працював у Рівному у видавництві “Волинь”, тоді ж був ув’язнений у нім. концтаборі. У 1948 р. виїхав до Канади (Вінніпег). Організував Українське книжкове видавництво, видавав часопис “Новий час”, створив “Клуб приятелів української книжки”.

² Як свідчать два листи І.Тиктора до В.Безкоровайного із цього ж фонду (ТОКМ, ф. РД, спр. 11713, арк. 8, 9), видавець оплатив 2/3 замовлення, а решту – 1/3 заплатив сам М.Голинський.

№ 1

Вох. 21

Grinsby, Qut. 13 березня 1950

Високоповажний і Дорогий. Пане Професоре.

Щиро дякую за цінного і “теплого” листа. – Тому, що (направду) не маю часу на довшого листа, я мушу скорочуватись і приступаю відразу – ad rem.¹

1.) Прошу ласкаво (по зможі якнайскоріше) прислати мені Вашу композицію “Снишся мені”, котру хочу заспівати разом з “Думи мої”, як одну точку, (– а котру признаюсь, – я призабув. 2.) Прошу: і ласкаво і гречно не відмовити і ці 2 Ваші композиції мені на концерті закомпанувати, а до решти програми буде мені акомпанувати моя давніша акомпан’яторка (учителька музики), що перебуває в моїх сторонах. Хочу вірити, що мені, Дорогенькі, не відмовите за що вже задалегідь щиро дякую.

Про решту, – про справи особисті і евентуально – дальші мої концерти в Америці, – поговоримо Собі особисто!

Тішуся, що Вся Ваша Родина здорова і що мають працю, бо без праці в Америці і Канаді, дуже тяжко жити! З часом напевно буде Вам навіть дуже добре жити, бо Америка, це край великих можливостей!

Отже, Дорогі Професоре, чекаю на ноти, на ласкаву згоду закомпанувати 2 Ваші композиції, а в решті – на наш генеральний “балак”: (цього слова не люблю, його перевезли сюди скитальці, але воно не прийнялось тут).

На цьому таки кінчу, щиро Всіх здоровлю, а з Паном Професором, “од луб припісу тричі обціловуюсь, і до Милого та дуже бажаного побачення, з виїмковою пошаною і задавною до Вас Любовю, Ваш, Мих. Голинський.

ТОКМ. – Ф. рідкісних документів (далі – РД). – Спр. 11710. – Арк. 1. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 16x25,4 см, синє чорнил.

№ 2

Вох. 21

Grinsby, Qut. 15 лютого 1952.

Високоповажаний і Дорогий, Пане, Професоре!

Як Вам відомо, п. видавець Іван Тиктор “завзявся” видати 20 моїх пісень на рекордах. Наперед буде виданий альбом з 3-ох рекордів – 6 пісень (– а саме з оркестрою: Гетьмани² Черемоше³, Ой ходив чумака⁴ і Зелені гори⁵, – а з фортепляном Ох, я нещасний⁶ і Дума про Нечая⁷

Вчора написав до мене п. Тиктор, аби Вам негайно вислати ноти тих 4-ох пісень для оркестрації – і я їх вишлю завтра поручено, бо сьогодні пошта замкнена з причини смерти англійського Короля Юрія. Пан Тиктор зазначає, що по отриманню від мене потвердження, що ноти вислані, вишле п. Професорови половину гонорару \$30, – а другу половину по скінченні оркестрації і по пересиланню нот мені.

Тож в ім’я Боже прошу “вшкварити” оркестрацію – “що ся зове”, а про видання моїх рекордів (просить п. Тиктор) нікому не говорити, бо наші чухраїнці лукаві і радше пошкодять, ніж допоможуть.

Я здається буду на другий місяць співати на Шевченківському концерті (для нашої громади) в Niagara Falls – то, може, побачимось.

Як я вже повище зазначив, завтра вишлю ноти пану Професорови.

По цьому кінчу, щиро здоровлю, обнімаю і шлю мій привіт усій, Вашій, Милій Родині.

Ваш,

Мих. Голинський.

ТОКМ. – Ф. РД. – Спр. 11710. – Арк. 3. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 15,8x26 см, синє чорнило.

¹ ad rem (лат.) – до справи, по суті.

² “Гетьмани, гетьмани” – солоспів М.Лисенка на сл. Т.Шевченка.

³ “Черемоше, брате мій” – солоспів С.Людкевича.

⁴ “Ой ходив чумака сім рік по Дону...” – українська народна пісня.

⁵ “Зелені гори” – солоспів В.Балтаровича на сл. Лесі Українки.

⁶ “Ох, я нещасний! Що маю діяти!” – українська народна пісня.

⁷ “Дума про Нечая” – солоспів гармонізації Д.Січинського, слова народні.

№ 3

56 Hewitt Ave, Toronto, 3, Qut. 21.II.1952

Дорогий Пане, Професоре.

Я щойно отримав листа від Мойого Доброго Приятеля Судії [нерозбірливо] Мих. Стечишина¹, котрого Вам пересилаю, і прошу ласкаво не відмовити його просьбі – з якого (через мене!) до Вас звертається! – Це дуже оригінальний, культурний чоловік; не знаю, чи хто другий з інших інтелігентів має таку велику бібліотеку, як цей суддя-радник.

Маю одну новину, – з якою з Паном Проф. поділюся невдовзі, якщо це стане актуальним. Позатим буду співати 14 березня в Рочестер (на святі в пам'ять Т.Шевченка), – куди мене запрошено, – прослухавши мої грам. пластинки. В Рочестер мої пластинки грають через радіо – лише п. Лаврівський чомусь “затевся” і не хоче їх грати. Чи Ви, п. Професоре з Ним про це говорили?

Позатим – держусь кріпко і з тяжким трудом позбуваюсь катару, що мене був вчепився – саме перед виступом в Бофало.

Закінчуючи, ще раз прошу не відмовити мійому проханню, щиро здоровлю, цілую і вітаю всю Вашу Милу Родину – і всіх моїх бофалівських приятелів.

Все щировідданий Ваш,
Мих. Голинський

PS Залученого листа п. Судії Стечишина прошу мені повернути! – 28 березня маю виступ на святі-фестивалі в пам'ять Мик [оли] Лисенка в Чікаго, до цього свята дуже завзято пригтовляються всі тамошні наші організації.

ТОКМ. – Ф. РД. – Спр. 11710. – Арк. 4. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 12,5x20,4 см, синє чорнило.

№ 4

Box. 21

Grinsby, Qut. 7 березня 1952.

Високоповажаний і Дорогий, Пане, Проф.

За цінного листа з 5-го ц.м. щиро дякую і зараз же таки відповідаю.

Тішить мене, що 2 пісні: “Гетьмани” і “Черемоше” вже скінчені і вірю, що вневдовзі і “Зелені гори” та “Ой ходив чумак” скінчите.

Як дістану від п. Тиктора сподіваного листа в справі заплати за переписання партів (у нас в опері називано партія, а не парт), – тоді завтра йому відпишу і подам, що переписання має коштувати \$ 11.80. І при цьому зазначу, що якщо Він не погодиться заплатити, то в такому разі і цих \$ 11.80. я Вам Заплачу!

А заплачу по мійому виступі на Шевченківському концерті в Боффало 30 березня ц.р. на який, (як напевно Пану Професорові відомо) мене запрошено з 2-ма точками (4 піснями).

Я подав до програми (р. д-рови Ставничому²) 2 пісні (Вашу: “Думи мої” і О.Нижанківського³ “Минули літа молодії”, обі в супроводі челя і фортепяну. – Якщо в Боффало нема челіста, в такому разі я їх співати не буду!

Дуже радію, що Ви, Дорогий, Професоре, будете мені акомпанувати!

На цьому мушу кінчити, бо обмаль у мене часу.

Щиро Вас і Всіх Ваших здоровлю, і остаюсь все з глибокою пошаною.

Ваш,
Мих. Голинський

ТОКМ. – Ф. РД. – Спр. 11710. – Арк. 2. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 12,5x20,3 см, синє чорнило.

¹ Стечишин Михайло – юрист (суддя, адвокат) із Винярд (Сакатун, Канада).

² Ставничий Роман (1889–1959) – український хоровий диригент і педагог у Боффало (США).

³ Нижанківський Остап (1863–1919) – український композитор, хоровий диригент, музично-громадський діяч. Активно пропагував хорову музику: організатор виїзних студентських концертів “Артистичні мандрівки” (1889, 1892), організатор і диригент т-ва “Боян” у Бережанах (1892), диригент “Бояна” у Львові (1895–1896) та Стрию (1900–1914), засновник видавництва “Музикальна бібліотека” (1995). Автор хорів, солоспівів, вокальних ансамблів, фортепіанних п’ес, обробок народних пісень.

№ 5

56 Hewitt Ave, Toronto, 3, Out. 21 липня 1953

Дорогий Мій, Пане Професоре.

Не буду розписуватись, бо сильно горячо.

Недавно був у Форт Вілліямі п. Мазурик, і бачився з моїм добрим знайомим, д-ром Петром Венгером, (цікавий чоловік – цей Доктор грає на скрипці – інтересується мистецтвом і є збирачем ріжних каменів). Цей п. Доктор був десь у Ванкувері й чув як тамошнє радіо передавало Вашу композицію “Спомин гір”, котру рекламувалось, що то ромунська. – Тоді п. Доктор Венгер зробив цій стації “авантуру”, і вона заграла другий раз, – і назвала, що композиція Ваша – українська.

Цей п. Доктор хотів би зробити з Вами “бізнес”, – замовити у Вас кілька Ваших композицій, їх видати – і поширити по радіо. – Тому прошу зараз до Нього написати (адреса: D-r Peter Wenger, Fort William, Ontario (Canada)), – покликатись на мене і п. Мазурика – і все докладно обговорити, но і зробити відповідну умову.

Пишучи до Нього – прошу ласкаво здоровити від мене п.Доктора, Його Милу Дружину, і Їх Симпатичну Донечку – Петрусю.

Що чувати у Дорогих Панства, чи Всі здорові і що приніс бузьок Донечці – Сина – чи Дочку?

Всіх щиро здоровлю, дружньо цілую, і прошу дуже вітати від мене: П-во Ставничі, Д-ра Кассіяна з Родиною, п-во Лаврівські, Проф. Залеського¹ – і інших.

Все Вам щировідданий і люблячий

Мих. Голинський

ТОКМ. – Ф. РД. – Спр. 11710. – Арк. 5. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 12,6x20,2 см, синє чорнило.

№ 6

56 Hewitt Ave, Toronto, 3, Out. 6 грудня 1953

Дорогий Пане, Професоре

Дякую за листа і перепрошую за мале спізнєння. Маю досить клопоту з розпродажем рекордів, що забирає багато часу.

Але до річи.

З приємністю відспіваю Молитву з “Запорожець за Дунаєм”², бо люблю її співати, і кажуть, що її добре співаю.

На другу точку подаю 2 пісні:

а) “Ой, Дніпре, мій Дніпре” – слова Т.Ш. муз. М.Лисенка³

б) “Ой козаче мій”, слова і муз. Мих. Гайворонського⁴.

¹ Залеський Осип (1892, с. Мала Тростянка, побл. Золочева, нині – Львів. обл. – 1984, Боффало, США) – український композитор, музикознавець, диригент і педагог. Навчався у Львівській консерваторії Галицького музичного товариства (кл. проф. Ф.Рейса) і на музикологічному ф-ті Львівського ун-ту в проф. А.Хибінського. Закінчив Віденський університет. 1921–1933 – учитель гімназії, викладач і директор філії Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка в Станіславові (тепер – Івано-Франківськ), організатор курсів для диригентів сільських хорів. Емігрував до США (1950). Викладав теоретичні дисципліни і був директором відділу Українського Музичного Інституту в Боффало (США). На еміграції публікував статті та рецензії в українській пресі США.

² Мова йде про арію Андрія з опери “Запорожець за Дунаєм” С.Гулака-Артемовського.

³ Лисенко Микола (1842–1912) – український композитор, етнограф, піаніст, диригент, педагог, музично-громадський діяч; основоположник української класичної музики. Під його впливом формувалося також мистецьке обличчя композиторів Галичини.

⁴ Гайворонський Михайло-Орест (1892, Заліщики на Тернопільщині – 1949, Нью-Йорк, США) – український композитор, скрипаль, хоровий диригент, педагог, музичний критик, музично-громадський діяч, поет. 1914 вступив до лав УСС, організатор військового духового оркестру Легіону УСС (1915), належав до Пресової Квартири легіону УСС. 1920–1923 – викладач Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка у Львові. З 1923 жив і працював у США. Разом з Р.Придаткевичем заснував Українську музичну консерваторію в Нью-Йорку (1924), згодом український струнний оркестр, диригент зведених церковних хорів США – “Сімка хорів”. Автор музикознавчих статей. Окрім стрілецьких пісень, залишив велику композиторську спадщину в різних жанрах.

Ноти пришло цими днями. Добре булоби, якби Молитва була позначена при кінці першої, або другої частини програми, а 2 названі пісні прошу вмістити десь в доброму місці!

Дуже тішуся, що знова буду в Боффало побачуся з Дорогим Панством, Вашою Родиною і другими моїми знайомими і Приятелями.

Я цікавий, яка то сала, де відбудеть концерт, як завелика, чи акустична і чи має порядний фортеп'ян?

На цьому й закінчу, щиро Вас, Дорогий, Пане, Професоре, здоровлю і цілую і шлю привіт усім.

Ваш щировідданий,

Мих. Голинський

ТОКМ. – Ф. РД. – Спр. 11710. – Арк. 6. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 12,6x20 см, синє чорнило.

№ 7

56 Hewitt Ave, Toronto, 3, Qut. 21 лютого 1954.

Дорогий мій, Пане, Професоре

Пишу якнайкоротше, бо хочу, аби ще (за 1/2 години) – цей лист до Вас відійшов. Отже, справа така: маю 14 березня на святі “Закарпатських Січовиків” в салі “УНО”¹ співати з панею Федчук² Ваш дует “Чому з Тобою ми не хвили”, а опісля десь при кінці березня – рівнож з панею Федчук маємо співати Ваш другий дует “І ми колись цвіли” в салі “Massey Hall” – на святі 700-ліття коронації Короля Данила. Я щойно про це довідався і зараз до Вас пишу і прошу ласкаво прислати мені обі ці композиції – оскільки їх маєте і ласкаво зазначити що співає тенор, а що сопран?

Пані Федчук дістала обі ці композиції з Європи (я їх ще не бачив!) – але каже, що там нема зазначеного, котру партію співає тенор, – а котру сопран! Якщо п. Професор не мають тих нот, – то і так прошу ласкаво мене повідомити і вказати що я співаю – і подати свої зауваги відносно інтерпретації.

Прошу вибачення за таке – куряче – письмо, але як я зазначив, спішу аби зараз вислати листа, а крім цього, мають до мене з хвилі на хвилю наскочити – непрошені гості.

Отже чекаю ласкавої – відвотної відповіді, за яку вже задалегідь дякую.

Щиро здоровлю і цілую – Добродійці цілую ручку і здоровлю дочку – паню Докторову, пана Доктора і – внуків.

Все щировідданий

Мих. Голинський

ТОКМ.– Ф. РД. – Спр. 11710. – Арк. 7. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 20x25,2 см, синє чорнило.

¹ УНО (Українське Національне Об'єднання) – громадська організація в Канаді, що мала об'єднаний характер.

² Федчук Стефанія Василівна (03.01.1926, с. Глибочок, тепер – Борщівського р-ну Тернопільської обл.) – українська та канадська оперна й концертно-камерна співачка (драматичне сопрано), громадська діячка, меценат, учителька. Ще в молодому віці виїхала разом з батьками до Люксембургу. Вокальну освіту здобула в музичних студіях у Люксембурзі та Франції (учениця Н.Бален). Удосконалювала майстерність у Торонтоському університеті (1975) і закінчила “Teacher’s College”. Від 1948 р. – солістка оперного ансамблю при Люксембурзькому дворі. Виступала на оперних, концертних сценах, як солістка в симфонічних і камерних концертах, а також на радіо в Люксембурзі, Франції, Швейцарії, Бельгії. Від 1952 р. жила в Канаді, де була солісткою Товариства української опери, а також виступала в концертах у Канаді і США. Мала великий успіх. У концертах активно пропагувала твори М.Лисенка, А.Вахнянина, Я.Лопатинського, М.Фоменка, І.Білогруда, Ф.Євсевського, Ю.Пономаренка та ін. Лауреат Міжнародного конкурсу вокалістів у Бельгії (Лійон, 1948).

№ 8

56 Hewitt Ave, Toronto, 3, Qut. 2 березня 1954 р.

Дорогий мій, Пане, Професоре

Не чекаючи відповіді на мій попередній лист, я знову пишу. Я щойно говорив з п. Д-ром Росохою (головою обох концертних комітетів – концерту закарп. Січовиків, що відбудеться 14-го березня в салі “УНО” і другого концерту – 700-ліття Коронації Данила, що відбудеться при кінці березня, або в початках квітня – в “Massey Hall”).

Обом нам з Доктором прийшло на думку поспитати Пана Професора, чи схотіли би і чи змогли би Ви бути присутнім на цих концертах, як гість серед публіки?!

Доктор оголосив про це в пресі, а публіка гаряче Вас привітала би? – Живемо на чужині і не часто маємо приємність бути витаними давними нашими знайомими і приятелями.

Подумайте Дорогі, Пане, Професоре, – порадьтеся Вашої Милої Родини і давайте нам знати, – а ми тут підготовимо публіку, аби Вас щиросердечно привітала!

Отже, чекаю: на відповідь на мій попередній і нинішній лист – і на ноти 2-ох Ваших дуетів.

Щиро здоровлю і цілую – і низенько поклоняюся усім Вашим.

все щировідданий і люб’ячий Вас

Мих. Голинський.

ТОКМ. – Ф. РД. – Спр. 11710. – Арк. 8. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 20x21 см, синє чорнило. Конверт 9x16,2, на якому відруковано “Mychajlo Holynskij 56 Hewitt Ave. Toronto 3. Ont. Canada” і від руки заадресовано: “Prof. Wasyl Bezkorowajnyj 117 Buffum st. Buffalo 10, N.J. (U.S.A.)”.

№ 9

56 Hewitt Ave, Toronto, 3, Qut. 7 березня 1954

Дорогий мій, Пане, Професоре

Дякуючи щиро за ласкаву відповідь, яку я сейчас передав телефоном п. Д-рови Росоха. – Ми оба прийшли до висновку, що той другий концерт в “Massey Hall”, якого дати ще не усталено, – незручно буде запрошувати п. Професора, з огляду на різну і чужу публіку!

Воно далеко краще буде, як п. Професор прийдуть на концерт, що буде виключно з Ваших творів, бо власне учора в моїй розмові з Д-ром Росохою, у нас зродилась така думка! – Як Ви, п.Професоре на це задивляєтесь, і що Ви Нам порадили би!? – Розуміється що підготовка до такого концерту забралаби більше часу.

Що п. Професор мають зі своїх композицій, прошу мені написати і що малоби бути виконано?

Це наразі лише начерк. Будемо вдячні за ласкаву відповідь на цей Наш план.

Щиро здоровлю, цілую і шлю привіт Усій Вашій Вш. Родині – з малими включно.

Все щировідданий люблячий Вас

Мих. Голинський

ТОКМ. – Ф. РД. – Спр. 11710. – Арк. 9. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 16x21 см, синє чорнило.

№ 10

56 Hewitt Ave, Toronto, 3, Qut. 18 березня 1954.

Дорогий Пане, Професоре.

Дякуючи щиро за цінний лист і за список композицій, – хочу коротенько донести, що я передав список композицій п. Д-рови Рососі, а Він має “подумати” над способом, якби мав бути уладжений концерт з творів п. Професора. Найкраще, якби концертом мало зайнятися “УНО”, або тут “Літературно Мистецький Клуб”.

Д-р. Росоха виїхав до Beamsville на свою ферму і за пару днів верне до Торонта. Я до Нього телефоную, і спитаю, що Він придумав.

Концерт в неділю 14 березня мав дуже гарний успіх, було повно публіки, що оваційно витали виконавців – Дует “І ми колись цвіли” – подобався. – Я вчора бачив критику о. Хомина в “Нашій Меті”, – тепло і фахово [обірвано]. А, як там відбувся концерт в [обірвано]. Тут був в переїзді з Нью Йорку до Монtréalю п. Авраменко¹. Підготовляє історичний фільм, – до якого і мене хоче втягнути. Вертаючи з Монtréalю вступить до мене, – добити торгу за мою участь у фільмі.

¹ Авраменко Василь (1895–1993) – український хореограф, танцюрист, дослідник українського народного танцю, культурно-громадський діяч, продюсер, актор.

Не знаю, чи договоримось, бо Він не грішить грошем, а ще до цього дуже скупий.

Якщо договоримось, то я вже в недовгому часі виїхавби до Нью Йорку.

На цьому мушу кінчити, бо кличе мене мій приятель, аби поїхати до Нього і переглянути рожі (які я йому посадив), чи добре перезимували.

Сподіюсь в недовзі знову написати до п. Професора, як лише переговорю з Д-ром Росохою.

Щиро здоровлю і цілую і остаток
все щировідданий,

Ваш,

Мих. Голинський.

ТОКМ. – Ф. РД. – Спр. 11710. – Арк. 10. – Автограф. Оригінал. Папір пожовклий 12,5x20,4 см, сине чорнило.

1. Толошняк Н. Творча та музично-просвітницька діяльність Василя Безкоровайного / Н. А. Толошняк // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – Вип. 1. – С.162–168; Безкоровайний Василь Васильович. Музикант, композитор, диригент. 1880–1966 : біобібліографічний покажчик / [упоряд. О. В. Башун]. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2004. – 40 с.
2. Безкоровайний В. При ялинці. Збірка колядок в перекладі для фортепіано з текстами / В. Безкоровайний ; [ред.-упоряд. І. О. Полякова]. – Івано-Франківськ : Плай, 1999. – 31 с.; Безкоровайний В. При ялинці. Збірка колядок для фортепіано / В. Безкоровайний ; [упоряд., ред. та передм. Т. Воробкевич]. – Львів : ЛДМА ім. М. Лисенка, 2006. – 15 с. [Український педагогічний репертуар]; Безкоровайний В. Українські думки для скрипки і фортепіано / В. Безкоровайний ; [упоряд. Б. Безкоровайний]. – Сімферополь : Доля, 2004. – 63 с.; Безкоровайний В. Музичні твори / В. Безкоровайний ; [уклад. С. І. Ольховіченко. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2005. – 92 с.; Безкоровайний В. Сонати для фортепіано. Педагогічний репертуар з курсу “Основний музичний інструмент (фортепіано)” / В. Безкоровайний. – Сімферополь : ВАТ “Сімферопольська міська друкарня” (СГТ), 2008. – 48 с.; Безкоровайний В. П’єси на українські теми для фортепіано в чотири руки / Василь Безкоровайний. – Сімферополь : Таврія, 2009. – 48 с.
3. Наталя Безкоровайна (лірико-колоратурне сопрано). Українські народні пісні, романси, арії. Compact disc. 2004. (Шість солоспівів В. Безкоровайного на слова О. Олеся, Б. Лепкого, М. Філяньського та Р. Купчинського).
4. Гайдукевич Я. Вибрані листи з архіву Василя Безкоровайного / Ярослава Гайдукевич // Тернопілля’97. Регіональний річник / [упоряд. Б. Куневич, М. Ониськів]. – Тернопіль : Збруч, 1997. – С. 645–651.
5. Карась Г. Фонд Василя Безкоровайного у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї: джерелознавчий аспект / Ганна Карась // Матеріали науково-краєзнавчої конференції “Музеєзнавство і сучасність” (до 95-річчя Тернопільського обласного краєзнавчого музею), (Тернопіль, 20 трав. 2008 р.) / [упоряд. Степан Костюк]. – Тернопіль : Меркльюри-Тернопіль, 2008. – Вип. IV. – Ч. I. – С. 80–88.
6. Голинський М. Спогади / М. Голинський ; [передне сл. та упоряд. С. Д. Козака]. – К. : Молодь, 1993. – 368 с.; Голинський М. Спогади / М. Голинський ; [упоряд.: Г. Тихобаєва та ін.]. – Львів : Апріорі, 2006. – 616 с.

Впервые публикуются десять оригинальных писем выдающегося украинского певца Михаила Голинского (Канада) к известному композитору и дирижеру Василию Безкоровайному (США) из фондов Тернопольского областного краеведческого музея. Письма имеют культурологическую ценность, поскольку помогают более глубоко познанию музыкальной культуры украинской эмиграции.

Ключевые слова: Михаил Голинский, Василий Безкоровайный, письма, архив, музыкальная культура, концерты, диаспора.

Ten original letters of the eminent Ukrainian singer Mychajlo Holynskuj (Canada) to famous composer and conductor Wasyl Bezkorowajnyj (USA) from the funds of Ternopil oblast local history museum are published for the first time. Letters are of culturological value because they facilitate thorough study of Ukrainian emigration musical culture.

Key words: Mychajlo Holynskij, Wasyl Bezkorowajnyj, letters, archive, musical culture, concerts, diaspora.